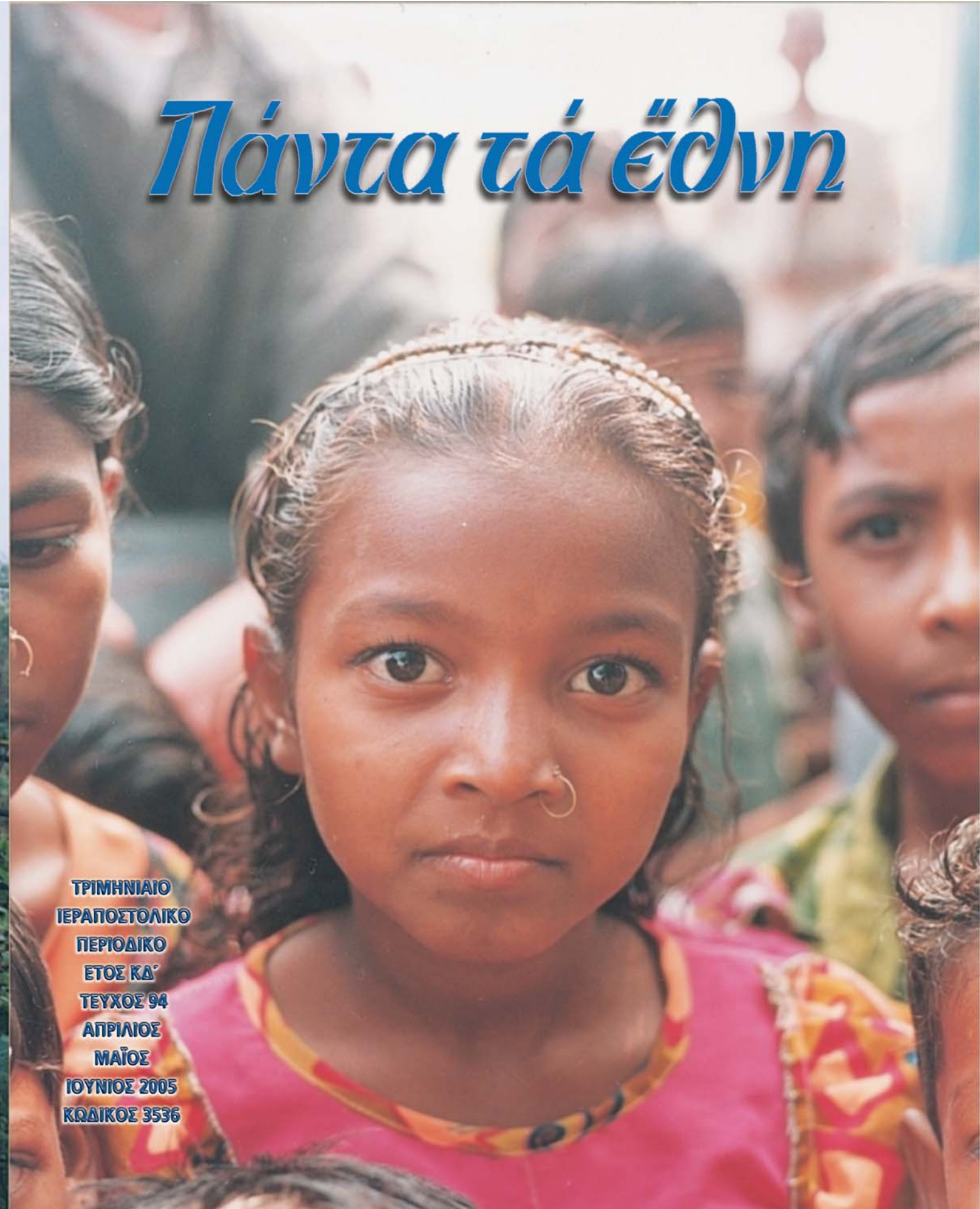

Πάντα τὰ ἔθνη

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΓΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΚΔ'
ΤΕΥΧΟΣ 94
ΑΠΡΙΛΙΟΣ
ΜΑΪΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2005
ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

«... Ἄρχισα νά ἀνησυχῶ ὅτι πήραμε λάθος δρόμο. Ἡ θέα τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μέ καθησύχασε...».

Μικρές σημειώσεις ΑΠΟ ΕΝΑ ΠΡΩΤΟ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ Β. ΚΑΜΕΡΟΥΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΣΑΝΤ

ΔΕΥΤΕΡΑ
21
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
Τιμοθέου, Εὐσταθίου Ἀντιοχείας

Ἀναχώρηση γιά τό Β. Καμερούν ὁδικῶς. Εἶναι ἀπίστευτο πῶς τό τοπίο ἀλλιάζει. Ἔνας ἀτέλειωτος δρόμος μέσα στή ζούγκλα.

Ἐβδομήντα χλμ. ἔξω ἀπό τήν πρωτεύουσα ἀρχίζει ὁ χωματόδρομος, κοκκινόχωμα παντοῦ, προχωρᾶμε ἀργά πίσω ἀπό μεγάλες νταλίκες πού κουβαλᾶνε κάθε εἶδος ἐμπορεύματα. Τό χῶμα καλύπτει τά πάντα.

Ἀργά τό βράδυ φτάνουμε κατάκοποι καί ἀγνώριστοι ἀπό τή σκόνη στή Μπέρτουα, ἔχουμε κάνει ὀκτακόσια πενήντα χλμ., μάς μένουν ἄλλες δύο ἡμέρες πορείας.

ΤΡΙΤΗ
22
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
Τῶν ἐν τοῖς Εὐγενίου μαρτύρων

Πρωί-πρωί ἀναχώρηση γιά τήν Γκάρουα μέ ἐνδιάμεσο σταθμό τό Νγκαούντερε. Τό χειρότερο τμήμα τῆς διαδρομῆς, ὁ δρόμος γεμάτος λακουῖβες ἀναγκάζει τοὺς ὁδηγούς νά κάνουν ἐπικίνδυνα ζιγκ-ζάγκ γιά νά τίς ἀποφύγουν. Ἡ ὀργανιστική βλάβση ἀρχίζει νά ὑποχωρεῖ καί τό τοπίο σταδιακά ἀποκτᾶ τήν ὄψη τῆς σαβάνας. Γιά ἀρκετές ὥρες

περνᾶμε μιά περιοχή πού τά πάντα σιγοκαίγονται καί καπνίζουν. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀποπνικτική. «Ἡ φυλή πού εἶναι ἐδῶ συνεχῶς καίει τή γῆ», μέ πληροφορεῖ ὁ ὁδηγός μου, «μόλις βρέξει τά πάντα ξαναγίνονται πράσινα».

Περνᾶμε πάνω ἀπό ποτάμια στεγνά. Ἔνα πλῆθος κόσμου ἀνοίγει λάκους γιά νά βρεῖ τό νερό πού δέν στέγνωσε ἀκόμα κάτω ἀπό τήν ἄμμο τοῦ ποταμοῦ.

Νγκαούντερε, μιά πόλη μέ κυρίαρχα στοιχεῖα τοὺς ἠφαιστειογενεῖς βράχους, συστοιχίες ἀπό ψηλά πεῦκα καί τό Ἴσλάμ. Τό τοπίο θυμίζει τήν ὀρεινή Κρήτη καί Αἰγαίοπελαγίτικα νησιά μέ ἀπουσία τοῦ γαλάζιου τῆς θάλασσας. Βράχοι φυτεμένοι μέ μιά παράξενη διάθεση σάν ἀπομεινάρια ἐνός κυκλώπειου οἰκισμού. Σάν νά ὑπάρχει μιά λογική ἀρχιτεκτονική συνέχεια.

ΤΕΤΑΡΤΗ
23
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
Πολυκάρπου, Πολυχρονίου

Ἀναχώρηση ἀπό τήν Γκάρουα ξημερώματα. Τό βράδυ ἀργά ὑπολογίζουμε νά φτάσουμε στό ἱεραποστολικό μας Κέντρο στό Κατράνγκ λίγα μόλις μέτρα ἀπό τά σύνορα τοῦ Τσάντ.

Ἐξω ἀπό τήν πόλη τό τοπίο ἀλλιάζει ραγδαῖα. Ἀρχίζει ἡ ἔρημος. Ἔνας ἀπέραντος δρόμος, εὐτυχῶς

αὐτή ἡ διαδρομή χωρίς ἀπρόοπτες λακουῖβες, μάς δίνει μιά αἴσθηση ἀσφαλείας.

Κοιτῶ μαγεμένος τό ἀπέραντο τῆς ἐρήμου μέχρι ἐκεῖ πού φτάνει τό μάτι σου καί ὅταν φτάνεις ἐκεῖ ξανά τό ἴδιο. Σκόρπιες καλύβες στή μέση τοῦ πουθενά, μαρτυρίες ζωῆς παντοῦ καί κάθε τόσο μιά ὁμάδα γυναικῶν μέ λεκάνες στά κεφάλια φτιαγμένες ἀπό ἓνα εἶδος τεράστιας κολοκύθας νά κουβαλᾶνε νερό σέ μιά νοπή πορεία ἀγνωστη γιά ἀσυνήθιστα μάτια σάν τά δικά μου.

Προχωρώντας τά δένδρα γίνονται πλέον ὄλο καί πιό σπάνια. Παντοῦ ὅμως ἓνας κόσμος ἀνθρώπων πού σοῦ δίνει τήν αἴσθηση ὅτι εἶναι στριμωγμένος μέσα στό ἀπέραντο τῆς ἐρήμου.

Καελέ. Σταματᾶμε στό τελευταῖο βενζινάδικο. Ἀπό ἐδῶ καί πέρα θά πρέπει νά ἐφοδιαζόμαστε στά αὐτοσχέδια βενζινοπωλεῖα πού πουλᾶνε μιᾶς ἄλλης ποιότητας καύσιμα μέσα σέ μπουκάλια.

Ἀργά τό βράδυ φθάνουμε κατάκοποι στό ἱεραποστολικό Κέντρο μας στό Κατράνγκ. Πηχτό σκοτάδι καί μιά ἀσυνήθιστη θερμοκρασία κοντά στοὺς 45° μέ 50° βαθμούς. «Σέ λίγο θά δροσίσει», μέ πληροφορεῖ ὁ ὁδηγός.

Ἄρχισα νά νομίζω ὅτι κάναμε λάθος τό μέρος πού ἔπρεπε νά πᾶμε, μιά ἀπέραντη ἐρημιά.

Ἡ θέα τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Δώδεκα Ἀποστόλων μέ βεβαίωσε γιά τό σωστό τοῦ μέρους ἀλλήλα εἶχα ἀκόμα μιά ἀπορία.

Μέχρι νά μποῦμε στό ναό νά προσκυνήσουμε τά πάντα μοῦ φαίνονταν ἀλλόκοτα. Λίγο μετά μιά ὄχλοβοή ἄρχισε νά σπάει τή σιωπή. Δεκάδες παιδιά μαζεύτηκαν σέ λίγα λεπτά καί ἄρχισαν νά τραγουδοῦν καί νά χορεύουν μέ δύο τάμ-τάμ μπροστά στό ναό γιά νά μάς καλωσορίσουν. Ἔνα ἄκουσμα παράξενο σάν τό κύμα πού σκάει πάνω στά βράχια, μιά μικρή παύση καί ξανά τό κύμα νά σκάει.

Τραγουδοῦσαν κατά ἀντιφωνία, ἓνα παιδί ἔλεγε ἓνα στίχο καί τά ὑπόλοιπα σάν ἀρχαῖος χορός ἐπαναλαμβάναν τό ἴδιο ἢ κάποιον ἄλλο στίχο.

Ἀδύνατον νά συλλάβω αὐτό τό ἄκουσμα στή διάλεκτο τῶν Τιπουρί, ἔχει μιά γενναιότητα καί μιά θλίψη συγχρόνως.

«Τά παιδιά ἐδῶ παίζουν τό βράδυ γιατί τήν ἡμέρα

δέν μποροῦν νά παίξουν λόγω τῆς ζέστης», ἐπέμενε νά μοῦ ἐξηγεῖ σάν ξεναγός ὁ ὁδηγός μου βλέποντας τήν κάθε ἀπορία μου.

Ἦξερα κάποια πράγματα γιά τήν Ἀφρική ἀπό τήν ἐπαφή μου μέ τήν χώρα τῆς Οὐγκάντας καί τήν ἐκεῖ ἱεραποστολή. Ὁ τόπος ὅμως ἐδῶ ἔχει φανερά ἄλλους δικούς του νόμους καί κανόνες, ἔχει μιά ἀγνωστη, παράξενη, σκληρή γοητεία. Ἀδύνατον νά τό συλλάβεις, νά τό ἀναλύσεις ἀμέσως· ὑπάρχει ὅμως καί τό νοιώθεις διαρκῶς.

Ἔμεινα νά ἀκούω αὐτοὺς τοὺς παράξενους γιά μένα ἦχους κι ἐνοιωσα, μέσα ἀπό αὐτά τά τραγούδια τῶν παιδικῶν φωνῶν πού ἀκούγονταν στό σκοτάδι, νά μπαίνω σέ ἓναν ἀγνωστο καί μυστικό κόσμο πέρα ἀπό κάθε ὄριο πού μπορούσε νά φτάσει ἡ φτωχή εὐρωπαϊκή παιδεία καί φαντασία μου.

ΠΕΜΠΤΗ
24
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
† Εὐρέως Τ. Κεφαλή Προδρόμου

Ξημέρωσε πολύ νωρίς. Ἀπό τίς πέντε τό πρωί ὁ κόσμος εἶχε ἐνεργοποιηθεῖ γιά τίς δουλειές του πρὶν ἀρχίσει ἡ θερμοκρασία νά ἀνεβαίνει τρέχοντας. Μετά τόν ὄρθρο ξεκινήσαμε τίς ἐπισκέψεις στίς ἐνορίες. Παντοῦ κόσμος καί ἑκατοντάδες παιδιά.

«Οἱ ἐννέα στίς δέκα γυναῖκες κουβαλᾶνε ἓνα μωρό στήν πλάτη τους...», ἐξηγεῖ ὁ ὁδηγός μας.

Παντοῦ μάς ὑποδέχονται μέ ἐκδηλώσεις χαρᾶς καί σεβασμοῦ, καί κραυγές ἐπιδοκιμασίας ἀκούγονται στό ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατριάρχου Θεοδώρου.

Ντούκουλα, Ντατσέκα, Γουάι, Τσατίμπαλι, Μπουγκάι, Ζουάι, Γκιρί, Βιρί, Κογκρόν Μπαίγκα, Τουιλαλέ, Τζίγκλα, Τουιλούμ, Γκιντιγκίς, χωριά ἀγνωστα σχεδόν ὄλα ἀπλωμένα μέ τόν ἴδιο τρόπο στήν ἴδια ἔρημο, τόσο παράξενα ὅσο καί ἡ παράξενη προφορά μέ τήν ὁποία προφέρονται.

Ἔνας κόσμος, ντυμένος μέ χρώματα φανταχτερά καί παράξενα αὐτοσχέδια τραγούδια, μάς ὑποδέχεται μέ πλάτειά εἰλικρινή χαμόγελα καί μιά παιδικότητα σέ τεράστια ἀπόσταση ἀπό κάθε εὐρωπαϊκή ὀριμότητα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΑΜΕΡΟΥΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Σφίγγω τὰ ροζιασμένα, ἀπό τή σκληρή χειρωνακτική δουλειά, χέρια ἀνδρῶν, γυναικῶν καί παιδιῶν καί αισθάνομαι γιά πρώτη φορά τόσο ἄσχημα ἀπό μιά χειραψία.

Ἄκουω προβλήματα, ἀπολογισμούς, προβληματισμούς, κι ὅλα χρωματισμένα μέ μιά διάθεση ἀφηγήσεως μιᾶς ἱστορίας, ἐνός παραμυθιοῦ πού πρέπει νά ἀρχίσει καί νά τελειώσει μέ συγκεκριμένο, ἐπικό, θά ἔλεγα, τρόπο.

Παντοῦ μιά ἐλπίδα ζωγραφισμένη στόν τρόπο πού μέ κοιτάζουν, μιά ἐλπίδα ὅτι κάποια πράγματα θά ἀλλιάξουν στή ζωή τους.

Ζητοῦν σχολεῖα καί μικρά ἰατρεῖα.

Γιά ἄγνωστους σέ μένα λόγους βλῆπω ὅτι εἴμαστε ὁ μόνος «ὀργανισμός» πού δραστηριοποιεῖται στήν περιοχή.

Γυρίζουμε κατάκοποι κάθε βράδυ στό ἱεραποστολικό μας Κέντρο. Προσπαθῶ νά κρατήσω σημειώσεις γιά τὰ πάντα.

Ἐνάγκες γιά τὰ στοιχειώδη παντοῦ. Πρέπει νά φτιάξουμε ἕνα πρόγραμμα.

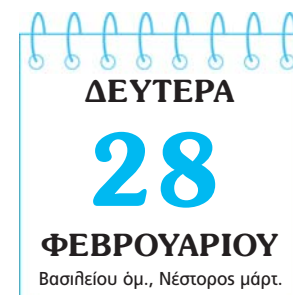
Μεταφέραμε τὰ ἀπαραίτητα γιά τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν στή Ντούκουλα καί μετά ἀπό τήν εἰδική ἀκολουθία μεταφέραμε τὰ ἅγια λείψανα, τοποθετήσαμε τίς εἰκόνες στό τέμπλο καί ἀμέσως ἀλλιάξε ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ ναοῦ κάτω ἀπό τίς λεπτές βυζαντινές πινελιές καί τὰ συγκρατημένα χρώματα.

Γιά πρώτη φορά τέλεσα ἐγκαίνια ναοῦ. Μιά μοναδική ἐμπειρία γιά μένα ἀλλιά καί γιά τόν κόσμο. Εἶχαμε μοιράσει τή φυλλίδα τῶν ἐγκαινίων στόν κόσμο, ὅλοι παρακολουθοῦσαν μέσα σέ μιά σιωπή καί κατάνυξη. Ἡ

χορωδία ἔψελνε μέ θέρμη τοὺς ψαλμούς στή γλώσσα τῶν Τιπουρί.

Μετά τή θεία Λειτουργία στίς αἴθουσες τοῦ διπλανοῦ σχολεῖου εἶχαν ἐτοιμάσει τράπεζα γιά ὅλον τόν κόσμο. Μιά γιορτή γιά ὅλον τόν κόσμο. Ἐπικρατοῦσε ἕνα κλίμα πρωτοχριστιανικό. Κάπως ἔτσι πρέπει νά ἦταν οἱ πρωτοχριστιανικές «ἀγάπες». Μιά ἀτμόσφαιρα πού τή δημιουργοῦσε ἡ ἀπλότητα καί ἡ ἀνοιχτή καρδιά τῶν ἀνθρώπων.

Συνεχίζουμε τίς ἐπισκέψεις στίς ἐνορίες πού ὁ ναός στεγάζεται σέ χορτοκαλύβες. Παρόλα τὰ σαμποτάζ κάποιου ψευδαδέλφου, πού προηγείται πάντοτε τῶν ἐπισκέψεων μας καί εἰδοποιεῖ μέ ψεύτικα γράμματα, δῆθεν δικά μου, ὅτι «ἠλυθῆμαι

δέν ἔχω τόν χρόνο νά σᾶς ἐπισκεφθῶ... κάποια ἀλλήλη φορά»..., ἡ ὑπομονή καί καρτερία τῶν ἀνθρώπων ἴσως καί κάποια ἐσωτερική πληροφορία σώζει τήν κατάσταση καί κατορθώνουμε νά τοὺς συναντήσουμε.

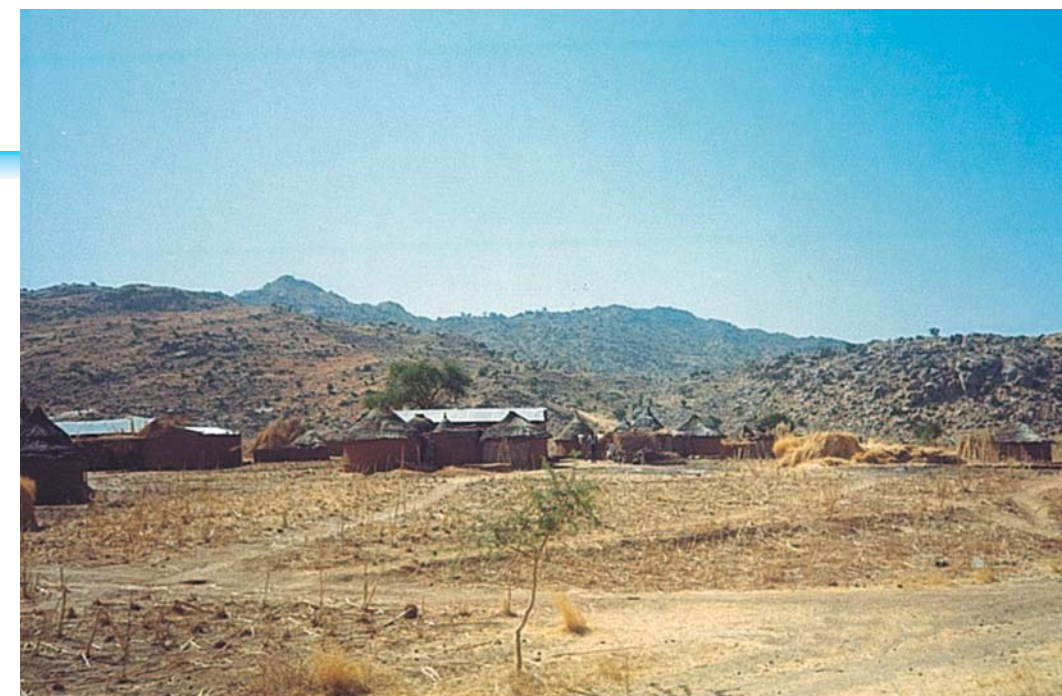
Ἐπαθα καί μιά τροφική δηλητηρίαση, ἀπό κάτι πού μοῦ προσέφεραν, πού μέ ἐξάντηλε. Ὁ ὀδηγός μου ἐπιμένει νά γυρίσουμε καί νά πᾶμε στό νοσοκομεῖο, δέν μπορῶ ὅμως νά σταματήσω πουθενά, ντρέπομαι τοὺς ἀνθρώπους πού μέ περιμένουν.

Στό δρόμο μετά ἀπό κάποιες ἀναγκαστικές στάσεις ἄρχισε νά ὑποχωρεῖ ἡ ἐξάντηληση καί τὰ συμπτώματα.

Στό Τουλούμ μοῦ προσέφεραν ἕνα καλάθι μέ προϊόντα ἀπό τίς παραδοσιακές καλλιέργειες τοῦ τόπου.

Τὰ βράδια στό ἱεραποστολικό Κέντρο διαβάζουμε τό ἀπόδειπνο στό ναό τῶν ἁγίων Δώδεκα Ἀποστόλων. Ὁ ναός ἀσφυκτικά γεμάτος ἀπό παιδιά.

Στό τέλος τοὺς μοιράζουμε στήν ἐξοδο ἀπό μιά καραμέλα, χαρά μεγάλη γιά τὰ παιδιά καί ἐκπληξη γιά μᾶς ὅταν βλέπουμε ὅτι μερικά τήν βάζουν στό στόμα μέ ὄλο τό περιτύλιγμα! Μετά ἀρχίζουν τὰ τραγούδια.

Βόρειο Καμερούν.
«Σκόρπιες καλύβες
στή μέση τοῦ πουθενά,
μαρτυρίες ζωῆς παντοῦ...».

Ἐπισκέφθηκα μιά μεγάλη ομάδα κατηχουμένων στό Γκιντιγκίς καί ἐκεῖ μᾶς εἶχε προλάβει ὁ «ψευδάδελφος». Μοῦ ἔδειξαν τό γράμμα πού τοὺς ἔδωσε καί πού ὑποτίθεται τό εἶχα στείλει ἐγώ πρὶν δύο ὥρες! Παρόλα αὐτά ἔμειναν νά μέ περιμένουν μέσα στήν ἀνυπόφορη ζέστη δύο ὥρες.

Μετά τή συνάντηση ἐπισκέφθηκα τόν παραδοσιακό βασιλιά –Λαμιντό στήν τοπική διάλεκτο– τοῦ Γκιντιγκίς. Μᾶς δέχθηκε καθισμένος καταγῆς κάτω ἀπό μιά ψάθινη τέτα στήν αὐλή τοῦ σπιτιοῦ του μέ φανερό παραδοσιακό ἰσλαμικό ἀρχιτεκτονικό. Ὅλοι οἱ ἐπισκέπτες του ἦταν ὑποχρεωμένοι νά βγάζουν τὰ παπούτσια τους ἀπέξω ἀπό τήν αὐλή. Τιμητικά μᾶς εἶπαν ὅτι ἐμεῖς δέν χρειάζεται νά τό κάνουμε.

Ὁ βασιλιάς ζήτησε συγγνώμη γιατί δέν μποροῦσε νά σταθεῖ ὀρθος καί μετά τίς ἀπαραίτητες συστάσεις ἄρχισε νά μιλάει μέ ἕναν παράξενο τρόπο. Ἐνας λόγος μέ ἐμφανή στοιχεῖα ἀπό τό Κοράνι ἀλλιά μέ ἕνα εἶδος ἀφηγήσεως μιᾶς ἀλλῆς ἐποχῆς. Εἶχε μιά γοητεία ὁ τρόπος πού μιλοῦσε. Εἶχε μπορέσει νά πάει στή Μέκκα καί πλέον ἦταν ἔτοιμος νά φύγει ἀπό αὐτόν τόν κόσμο. Ἐπίασα τόν ἑαυτό μου ἀσυναίσθητα νά ἀπαντῶ οἰκειοποιούμενος τό ἴδιο στυλ. Μέ κοιτοῦσε μέ ἀπορία καί προσπαθοῦσε νά μετρήσει τὰ λεγόμενά μου. Στό τέλος ἔμεινε φανερά εὐχαριστη-

μένος. Ὁ τελευταῖος του λόγος ἦταν: «Ἀφοῦ ὁ Θεός σέ ἔστειλε σ' αὐτόν τόν τόπο εἶναι πολύ ἄσχημο νά πεῖς ὅτι θά κάνεις κάποια πράγματα ἀλλιά στό τέλος νά ἀποδειχθεῖ ὅτι δέν ἔκανες τίποτα γιά νά βοηθήσεις αὐτόν τόν τόπο...».

Τόν εὐχαρίστησα γιά τή συμβουλή καθώς καί γιά τό οἰκόπεδο πού μᾶς δώρισε γιά νά φτιάξουμε ναό καί σχολεῖο.

Πρὶν φύγω ἦλθε τρέχοντας καί μέ συνάντησε ἕνας ἀπό τήν ομάδα τῶν κατηχουμένων. Κάτι ἤθελε νά μοῦ πεῖ. Μετά ἀπό δύο μεταφραστές τῶν τοπικῶν διαλέκτων κατάλαβα τί ἤθελε νά μοῦ πεῖ. Κάποια ἀλλήλη χριστιανική ὁμολογία εἶχε μιά παρουσία στήν περιοχή ἐδῶ καί σαράντα χρόνια χωρίς ὅμως ποτέ νά ἔχει κτίσει κάποιο ναό ἢ ὀ,τιδήποτε ἀλλῆλο. Σήμερα πού ἔμαθαν γιά τήν ἐπίσκεψή μας στήν περιοχή ἔφεραν ἄρον-ἄρον ἕναν ἐργολάβο νά ἀρχίσει τό κτίσιμο ἐνός ναοῦ.

Ἦλθε σήμερα ἕνας τεχνικός γιά νά τοποθετήσῃ σέ δύο πηγὰδια χειραντλίες. Εἶναι ὁ μόνος τρόπος νά διατηρηθεῖ μιά ἀσφαλῆς ποιότητα στό νερό τῶν πηγαδιῶν. Ἀπό τὰ ξημερώματα ἔρχονται γυναῖκες κουβαλώντας τὰ ἄρρωστα παι-

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΑΜΕΡΟΥΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

διά τους, μέ ελονοσία, διάρροια, αναπνευστικά προβλήματα και πολλά άλλα. Δεν έχουμε τίποτα άλλο εκτός από λίγα αναλγητικά και αντιπυρετικά. Δύσκολα άντεχεις να βλέπεις όλα αυτά τα παιδιά άρρωστα και να μην μπορείς να κάνεις τίποτα.

Τους διάβασα μία ευχή και τὰ σταύρωσα. Κάτι πρέπει όμως να κάνουμε. Διάλεξα τις πιο δύσκολες περιπτώσεις και τους είπα ότι θά πάμε στο πιο κοντινό νοσοκομείο, πενήντα χλμ. μακριά, αν μπορούσαμε να διασχίσουμε τη λίμνη, αλλιώς γύρω στα εκατό έπρεπε να υπολογίζουμε. Μπήκαμε στο έτσι κι αλλιώς μοναδικό στην περιοχή αυτοκίνητό μας και ευχαριστήσαμε τον Θεό που η λίμνη ήταν ξερή και μπορέσαμε να την διασχίσουμε γλιτώνοντας πενήντα χλμ. από την κανονική διαδρομή.

Μετά από δύο ώρες δύσκολης διαδρομής μέσα στην άμμο φτάσαμε στην Γιάγκουα, μία πόλη κυριολεκτικά μέσα στην άμμο.

Μετά από όλα τα διαδικαστικά έγιναν οι εξετάσεις των μικρών ασθενών και αφού αγοράσαμε τα φάρμακα με τη βοήθεια των μεταφραστών μας οι γιατροί έδωσαν στις μητέρες τις κατάλληλες οδηγίες και πήραμε το δρόμο της επιστροφής.

Στό δρόμο τις ρώτησα αν έχουν ξαναέλθει στο νοσοκομείο. Η απάντηση ήταν ότι πρώτη φορά στη ζωή τους επισκέφθηκαν την πόλη αυτή σήμερα!

Κάθε πρωί έρχονται οι ιερείς από όλες τις γύρω ενορίες και τελείται η θεία Λειτουργία. Μετά ακολουθεί συζήτηση πάνω σε λειτουργικά θέματα.

Σήμερα μία μητέρα μου έφερε ένα μικρό με πολύ βαριά έγκαύματα στο ένα πόδι. Όταν έλυσα το κουρέλι που υποτίθεται ήταν ο επίδεσμος τρώμαξα από τη θέα. Σχεδόν φαινόταν ακάλυπτη η επιγονατίδα του μικρού και όλο το έγκαυμα ήταν καλυμμένο με μία πρακτική μαύρη αλοιφή από στάχτη και λάδι φοινικιάς.

Αδύνατον να καθαρίσω το τραύμα που

αίμοραγοῦσε. Έβαλα έναν πρόχειρο επίδεσμο και πήραμε ξανά το δρόμο για το νοσοκομείο. Η ίδια ξανά πορεία μέσα στους 50 βαθμούς θερμοκρασίας.

Αφήσαμε τον μικρό για νοσηλεία και γυρίσαμε τα μαγαζιά στην πόλη για να βρούμε τέσσερις βίδες που χρειαζόταν ο τεχνίτης για τις χειραβλίες των πηγιδιών. Ψάξαμε σε όλα τα πιθανά μαγαζιά (με την απορία γιατί η άμμος μέσα στο κάθε μαγαζί ήταν περισσότερη από αυτήν έξω στους δρόμους;), αδύνατον να βρεθεί άλλος τύπος βίδας εκτός από ένα συγκεκριμένο μικρό μέγεθος. «~ Αν κολλήσετε τρεις μαζί θά κάνετε μία στο μέγεθος που θέλετε για τη δουλειά σας!», αυτή ήταν πάγια συμβουλή.

Άπελπιστήκαμε. Παίρνοντας το δρόμο του γυρισμού είδαμε κάποιον να πουλάει εξαρτήματα από χαλασμένα αυτοκίνητα. Σταματήσαμε και ψάχνοντας μέσα στους σωρούς σαν από θαύμα μπορέσαμε να βρούμε τέσσερις μοναδικές, ίδιες βίδες, ακριβώς στο μέγεθος που θέλαμε.

Ξημερώματα μās έφεραν την άσχημη είδηση, ένα παιδί κοντά στην ιεραποστολή, έκοιμήθη από υψηλό πυρετό. Ούτε και οι γονείς δεν ήξεραν ότι έδω και πολλές μέρες ψηνόταν στον πυρετό. Πίστευαν ότι ήταν η συνηθισμένη ελονοσία. Τό έθαψαν τό ίδιο πρωινό στην αυλή του σπιτιού κατά τὰ έθνη του τόπου. Λειτουργήσαμε στο ναό του αγίου Γερασίμου στο Γουάι, ο μικρότερος σε διαστάσεις ναός μας, αδύνατον να χωρέσει τις εκατοντάδες των πιστών και των παιδιών που κατέκλυζαν τὰ πάντα σαν ένα πολύχρωμο ποτάμι. Μετά τη θεία Λειτουργία παραθέσαμε τράπεζα για όλον τον κόσμο. Ήταν συγκινητικά. Δεν είχαμε καθόλου πιρουνία, όποτε φάγαμε με τὰ χέρια και είχαμε και ελάχισια πιάτα. Όλοι έπληναν τὰ χέρια τους και περίμεναν με τη σειρά να φάνε οι πρώτοι και να πάρουν τὰ πιάτα τους για να φάνε και αυτοί. Όλα όμως μέσα σε μία ήσυχία, ένα σεβασμό και μία καρ-

«... Παντού ένα πλήθος ανθρώπων που σου δίνει την αίσθηση ότι είναι στριμωγμένοι μέσα στο άπέραντο της έρήμου...».

τερία...

Μετά τη θεία Λειτουργία και το μνημόσυνο για τους κτήτορες, τους δωρητές, τους συμπαραστάτες της ιεραποστολής και τους κεκοιμημένους ιεραποστόλους πήραμε τον δρόμο ξανά για το νοσοκομείο της

Γιάγκουα.

Τελικά ο μικρός που νοσηλευόταν πήγαινε καλύτερα και έγινε η αιτία για να συναντήσουμε το γιατρό που θέλαμε.

Ένας γιατρός νέος, γεννημένος δίπλα στο ναό των αγίων Αποστόλων στο Κατράνγκ. Κανένας δεν ήξερε τί απέγινε μετά την αναχώρησή του για να σπουδάσει.

Όταν μās μίλησε αναγνωρίζοντας το σχήμα των Όρθοδόξων ιερέων και μās είπε από που ήταν και ότι θυμόταν από μικρό παιδί τό μακαριστό Μητροπολίτη Ειρναίο, τό θεώρησα θεία επέμβαση και δώρο από τις μεσιτείες του πρώτου ιεραποστόλου του Β. Καμερούν.

Άμέσως τον ρώτησα για να βεβαιωθώ τί διαλέκτους μιλάει. Τιπουρί, ήταν η απάντηση.

Μετά από μία μακρά συζήτηση συμφωνήσαμε να

αναλάβουμε τὰ έξοδα μεταφοράς του και έναν μηνιαίο μισθό, να έξοπλίσουμε τὰ μικρά αγροτικά ιατρεία μας στο Κατράνγκ και στην Ντούκουλα και κάθε Σάββατο που δεν δουλεύει, έναλλάξ να επισκέπτεται τὰ δύο ιατρεία και να δέχεται τούς ασθενείς, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων μιλάει μόνον Τιπουρί, και να χορηγεί τὰ απαραίτητα φάρμακα όλα δωρεάν.

Ο Θεός μās έφερε για μία ακόμα φορά τὰ πάντα μπροστά μας.

Τὰ βράδια είναι αδύνατον να κοιμηθούμε από τη ζέστη, κοιμόμαστε μόνο λίγες ώρες, διακεκομμένες, από την εξάντληση. Ο τόπος όμως άξίζει κάθε θυσία. Προσπαθώ να κρατήσω αυτές τις σημειώσεις, αν και είναι αδύνατον να ξεχάσω ό,τιδήποτε. Σταματάω από τον ζεστό άερα που φέρνει ένα κάψιμο στα μάτια.

Λειτουργήσα στο ναό των αγίων Δώδεκα Αποστόλων. Μετά τό Ευαγγέλιο στάθηκα στην Όραία Πύλη για να μιλήσω, είχα αποβραδís έτοιμάσει κάποιες σκέψεις πάνω στο Ευαγγέλιο. Πρώ-

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΑΜΕΡΟΥΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

τη μου φορά όμως βρέθηκα σέ τόση μεγάλη δυσκολία, άπλά κοίταξα γύρω μου και είδα τους άντρες μέ τά λειωμένα ρούχα, τά παιδιά μέ τά ξυπόλυτα πόδια και τά υπόλοιπα τών ρούχων πάνω τους και μόνο πού τά έβλεπα ντρεπόμουν πού φορούσα παπούτσια, τίς μανάδες μέ τά παιδιά στήν πλάτη...

Τί νά πώ, Θεέ μου, σ' αυτούς τους πάμφτωχους τών πτωχών; Τί νά πώ σ' αυτούς τους ανθρώπους πού χρόνια όλόκληρα τρώνε ένα και μόνο είδος φαγητού; Τί νά πώ σ' αυτούς πού όδοιπορούν χιλιόμετρα γιά νά ξεδιψάσουν τή δίψα τους; Τί νά πώ σ' αυτούς τους αιωνίως φυλακισμένους τής έρήμου; Τί νά πώ σ' αυτές τίς μανάδες πού απέλησαν και τήν απέλησία; Τί νά πώ στους ανθρώπους αυτούς πού θά κρίνουν τόν πρώτο και τό δεύτερο κόσμο; Είπα νά βάλω μιά μεγάλη μετάνοια μπροστά τους, νά ζητήσω συγγνώμη γιατί γεννήθηκα στόν πρώτο κόσμο και νά μίν πώ τίποτα.

Άστραπιαία μου ήλθε μιά εικόνα πού είχα δεϊ από αυτούς τους ανθρώπους σέ μιά προηγούμενη Λειτουργία. Τήν ώρα του κοινωνικού τοποθετούσαν ένα καθαθάκι μπροστά στήν Ωραία Πύλη και ένας-ένας πήγαιναν και άφηναν κάποια κέρματα - ήταν γιά τους «φτωχούς».

Άναγνώριζαν έτσι ότι υπήρχαν και φτωχότεροι αυτών. Αυτή ή εικόνα μέ έσωσε γιατί μίλησα γιά τους φτωχότερους τών φτωχών αδελφών του Κυρίου. Όταν τέλειωσα δέν ήξερα, ήταν καλύτερα πού μίλησα ή θά ήταν καλύτερα νά βάλω μετάνοια;

Άναχώρηση γιά τίς ένορίες στό Ν. Τσάντ.

Περνώντας τά σύνορα στήν πρώτη πόλη Fianga σταματήσαμε στό τελωνιακό φυλάκιο γιά τήν απαραίτητη άδεια. Περιμένοντας, ως συνήθως, αρκετά ακού-

σαμε φωνές δυνατές. Ένας πατέρας μέ ένα παιδί στά χέρια νά τρέχει και δύο γυναίκες νά ακολουθοούν πίσω του φωνάζοντας άπεληπισμένα και ύψώνοντας κάθε τόσο τά χέρια στόν ουρανό. Έπέστρεφαν από τόν γιατρό, όπου είχαν πάει τό παιδί γιά εξέταση και κατά τή διάρκεια τής εξέτάσεως τό παιδί πέθανε από κάποια καληπάζουσα άρρώστια. Εικόνα άπερίγραπτη, παρμένη από κάποια άρχαία τραγωδία.

Τό Τσάντ είναι ένας άλλιος κόσμος. Χρειάστηκαν άρκετές ώρες νά φτάσουμε στίς ένορίες όχι μόνο από τήν άπόσταση άλλά και από τήν άσχημη κατάσταση τών δρόμων.

Θυμάμαι πάντα τά λόγια του μακαριστου γέροντός μου «ή ποικιλία τών λαών είναι ή όμορφιά του κόσμου...». Είναι όμως θαυμαστό πώς σέ μικρές, συγκριτικά, άποστάσεις άλλιάζουν τά πάντα! Όπως ή κακή ποιότητα του νερού πού σου δίνει τήν έντύπωση ότι πρόκειται γιά σκουριά και όχι γιά νερό.

Οι ένορίες έχουν έναν ένθουσιασμό πού έκδηλώνεται αυθόρμητα στά πρόσωπα τών ανθρώπων.

«Ο νόμος τής φιλοξενίας λέει ότι πρέπει νά παραμείνει ό φιλοξενούμενος τουλάχιστον μιά νύχτα». Υπακοόμε στους τοπικούς νόμους...

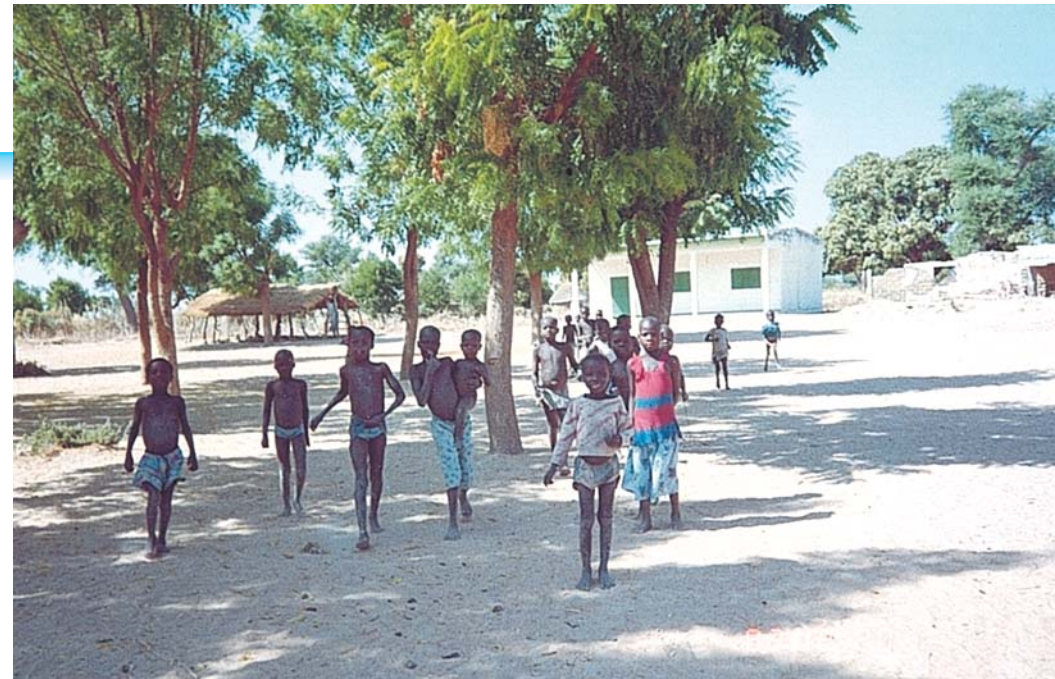

Έπιστροφή στό ιεραποστολικό μας Κέντρο μέσα σέ μιά άφόρτη ζέστη...

Κάθομαι και γράφω άνάγκες, έντυπώσεις, λόγια και περιστατικά. Τό βράδυ έρχονται ξανά και ξανά και άρχίζουν τά τραγούδια. Ξαφνικά μιά σιωπή μέ παραξε-

νεύει και έπειτα από λίγο άκούγεται μιά πολύ παιδική φωνή μέ μιά χαρακτηριστική βραχνάδα... «Έμα... έμα... έμανουέλε... έμα... έμα... έμανουέλε...».

Μου έκανε έντύπωση τό πάθος και ή δύναμη αυτής τής μικρής βραχνής φωνής και πλησίασα τό χορό τών παιδιών. Μέσα στό σκοτάδι διέκρινα τόν μικρό σοηίστα. Θά' ταν δέν θά' ταν έξι έτών μέ ένα

«... Παιδιά τρέχουν και μάς υποδέχονται παντού...».

υπόλοιπο ρούχου επάνω του πού κάποτε θά πρέπει νά ήταν κοντό παντελιόνι. Τραγουδούσε χτυπώντας τά χέρια του γιά νά κρατήσει τό ρυθμό... «Έμα... έμα... έμανουέλε... έμα... έμα... έμανουέλε...» και κάτι άλλιο πού δέν μπορούσα νά συγκρατήσω.

«Τί σημαίνουν τά λόγια του τραγουδιού»; ρώτησα τό μεταφραστή μας.

«Έμμανουήλ γιέ του Θεού έλα. Έλα κοντά μας. Έμμανουήλ έλα κοντά μας. Έμμανουήλ γιέ του Θεού γιατί δέν έρχεσαι κοντά μας»;

Έπισκέφθηκα μιά νεοσύστατη ομάδα κατηχουμένων στήν πόλη Γιάγκουα. Καθίσαμε και μιλήσαμε μέσα στό μεσημέρι κάτω από μιά σκιά. Η ζέστη άφόρτη άλλά ή δίψα τών ανθρώπων ακόμα πιό μεγάλη. Γιατί αυτό; Γιατί τό άλλιο;

Άτέλειωτες έρωτήσεις. Όταν σκοτεινίασε άποχωριστήκαμε. Μιά παράξενη γλήκα είχε μείνει παντού άνακατεμένη μέ τήν άπλόχωρη ήσυχία τής έρήμου. Μέσα στή μέση τής έρήμου νά μιλήμε γιά τόν Χριστό. Μέσα στήν άπέραντη φτώχεια ενός σιωπηλιού κόσμου

νά μιλήμε γιά τήν πτωχεία του Θεού. Άκουγα αυτά πού έλεγα και ήταν σαν νά τά άκουγα γιά πρώτη φορά και έγω ό ίδιος... και ή άγωνία τών ανθρώπων ένα άλλιο μυστήριο πού σέ προσκαλεί νά τό προσεγγίσεις.

Άργά τό βράδυ φθάσαμε στό ιεραποστολικό μας Κέντρο. Άδύνατον νά κοιμηθώ, άπνοια και ζέστη.

Οι μέρες είναι άφιερωμένες σέ ιερατικές και κατηχητικές συνάξεις. Συγχρόνως προσπαθοόμε νά οργανώσουμε τό θέμα τών ένοριακών καταγραφών. Έπισκέψεις στα μέρη πού πρέπει νά κτίσουμε εκκλησίες, νά άνοιξουμε πηγάδια,

νά φτιάξουμε ένα σχολείο. Πρέπει νά κανονίσουμε όλα τά άπαραίτητα χαρτιά γιά νά μίν χτίζουμε στόν άέρα και βρεθοόμε πρό έκπλήξεων. Ένας κουραστικός μά άπαραίτητος όγκος έργασίας. Κυρίως γραφειοκρατίας. Νομίζω ότι κάποτε θά πρέπει νά προσθέσουμε στίς λειτουργικές αιτήσεις και κάποια τέτοια αίτηση:

«Ο Θεός νά ένισχύει όσους κάθονται στόν πάγκο

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΑΜΕΡΟΥΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

της άναμονής των δημοσίων υπηρεσιών» ή «Υπέρ των έν ταίς δημοσίαις υπηρεσίαις καθημένων αδελφών ήμών και άναμενόντων τας έγκρίσεις, του Κυρίου δεηθώμεν».

Άναχωρούμε πρωί-πρωί με προορισμό την πρωτεύουσα του Τσαντ, Ντζάμενα... Ένας μακρύς δρόμος μάς οδηγεί σε ένα άλλο είδος έρήμου, μετά τό έθνικό πάρκο της Γουάζα αρχίζουν τά δένδρα νά γίνον-

ται σπάνια. Άλλήλαζει και ή αρχιτεκτονική των χωριών. Μοιάζουν με συγκεντρωμένους οικισμούς με τεράστιες αποστάσεις μεταξύ τους. Στο ένδιάμεσο πουθενά της έρήμου κινούνται άνθρωποι σε άορατες και άπροσδιόριστες για μένα κατευθύνσεις κουβαλώντας νερό. Τό ταξίδι μας συνοδεύουν σμήνη από μικρά πουλιά που άρέσκονται στους έλιγμούς ακριβώς μπροστά από τό αυτοκίνητό μας.

Ξαφνικά μπαίνουμε σε ένα κόκκινο σύννεφο σκόνης. «Είμαι τό άρμαντάν» με πληροφορεί ό οδηγός μου. Σκόνη από την έρημο που σοϋ δίνει την αίσθηση πυκνής όμίχλης. Πρέπει νά είναι κάτι τό πολύ συνηθισμένο έδώ γιατί μέσα σ' αυτό τό σύννεφο πεζοπορούν χιλιάδες άνθρωπων.

Τό απόγευμα φτάνουμε στη γέφυρα του Κουσερί. Ένα ποτάμι είναι τό φυσικό σύνορο Καμερούν και Τσαντ. Περνώντας τη γέφυρα βρίσκεσαι άμέσως στην πρωτεύουσα του Τσαντ, Ντζάμενα. Για δέκα λεπτά άργοπορίας βρίσκουμε τη γέφυρα κλειστή. Άδύνατον νά περάσουμε. Πρέπει άναγκαστικά νά διανυκτερεύσουμε στο Κουσερί. Έξ άλλου διαπιστώνουμε ότι μάς έχει σκάσει και ένα λάστιχο. Σε λίγα λεπτά πέφτει το σκοτάδι για νά ανακατευτεί με την αίωρούμενη σκόνη και μέσα σ' αυτό τό περίεργο κράμα θά πρέπει νά ψάξουμε για συνεργείο νά επισκευάσουμε τό λάστιχο.

Τά μοναδικά δύο ξενοδοχεία της περιοχής ήταν ισλαμικά και καθώς σε υποδέχεται ένα μικρό τέμενος και ή αρχιτεκτονική ακολουθεί την ίδια γραμμή, έχεις την αίσθηση ότι αυτό τό σύννεφο σκόνης, που δημιουργεί παράξενες σκιές και θολώνει τά ελάχιστα φώτα, σε έχει μεταφέρει σε ένα χώρο ιεραποδημίας.

Τό Τσαντ είναι ένας κόσμος τελείως διαφορετικός από τό Καμερούν, μία άλλη διαφορετική φυλή και παράδοση. Δυστυχώς δεν έχουμε τόν χρόνο νά σταθοϋμε για πολύ στη φιλόξενη κατοικία του Έλληνα Προξένου. Με μία

σωστή πληροφορηση από μέρος του ξεκινάμε νά βρούμε την πόλη Σαάρ όπου υπάρχει ένας Όρθόδοξος ναός κτισμένος στα 1952 από μία ελληνική οικογένεια. Από την άλληλογραφία του μακαριστου Ειρηνάιου καταλαβαίνεις ότι πρέπει νά υπάρχει και ένας μικρός αριθμός Όρθοδόξων Τσαντζών. Είναι βέβαια σαν νά ψάχνουμε βελόνα στα άχυρα αλλά αξίζει κάθε κόπος για νά συναντήσουμε άνθρωπους που οι καταστάσεις και οι αποστάσεις καθώς και ή αποχώρηση των Έλλήνων από την περιοχή τους απέκοψαν. Έχουμε νά διασχίσουμε γύρω στα δύο χιλιάδες χιλιόμετρα κακού δρόμου.

Τό ταξίδι μας έμελλε νά σταματήσει πολύ άπότομα και επικίνδυνα όταν μάς έσπασε τό σύστημα διεύθυνσεως του αυτοκινήτου μας μαζί με τόν δεξιό μπροστινό τροχό σε μία άπότομη λακούβα του δρόμου.

Εύτυχώς ό οδηγός μας μπόρεσε νά άκιντοποιήσει τό όχημά μας ελάχιστα εκατοστά πριν άνατραπούμε από τό υψηλό ανάχωμα του δρόμου.

Μετά από πέντε ώρες μέσα στο σκοτάδι μπόρεσαμε νά βρούμε ένα αυτοκίνητο νά μάς μεταφέρει στην κοντινότερη πόλη για νά βρούμε ένα γερανό και νά

«Ένας άπέραντος δρόμος, εύτυχώς χωρίς λακούβες...». Στο δρόμο προς τό Κατράγγκ.

μεταφέρουμε τό αυτοκίνητό μας στο κατάλληλο συνεργείο.

Ένα δεύτερο άτύχημα του αυτοκινήτου που μάς μετέφερε μάς καθήλωσε ξανά λίγα χιλιόμετρα έξω από την πόλη στην όποία θά αναζητούσαμε βοήθεια. Εύτυχώς δεν είχαμε κάτι πιό σοβαρό διότι ό οδηγός είχε άκούσει λίγο πριν έναν άσυνήθιστο θόρυβο και είχε έλαττώσει την ταχύτητα.

Ήμερώματα μπόρεσαμε και μεταφέραμε τό διαλυμένο αυτοκίνητό μας στο συνεργείο. Η άναζήτηση, τροποποίηση και χρήση των ανταλλακτικών στην Άφρική είναι τελικά μία έπιστήμη τελείως άγνωστη στον υπόλοιπο κόσμο.

Την Άφρική μάλλον την άνακαλύπτει ό καθένας ξεχωριστά και ή ίδια ή Άφρική άποκαλύπτει και άποκαλύπτεται στον καθένα ξεχωριστά. Άλλοτε σαν πόνος, άλλοτε σαν δίψα, άλλοτε σαν μία καρδιά μεγάλη που χτυπά σε έναν άγνωστο, μά, άλληθινό ρυθμό, που σαν τόν άφουγκραστείς με καρτερία κάνει κάθε έπιστροφή στον πολιτισμένο κόσμο επώδυνη.

Σημειώσεις από τό ήμερολόγιο του Μητροπολίτη Καμερούν Γρηγορίου

ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ ΚΟΥΙΖ

Μπορεί μία τοπική όρθόδοξη έκκλησία νά έπιθυμεί νά έχει ένεργό ρόλο στην οικουμενική άποστολή της Έκκλησίας προς τά έθνη, άν:

- 1) Συμπεριφέρεται έθνικιστικά (π.χ.: «Έξω ή Τουρκία από την Ένωμένη Ευρώπη»),
- 2) Δεν σεβεται την κανονικότητα στις σχέσεις με τίς άλλες τοπικές έκκλησίες και τά Πατριαρχεία,
- 3) Νομίζει πως είναι δυνατή κοινή άποστολική μαρτυρία, σε συνεργασία με αίρετικές όμολογίες,
- 4) Φιμώνει τόν έλεύθερο αλλά και βαθύ θεολογικό λόγο των πλέον άξιολόγων και αξιοσεβάστων κληρικών της (π.χ.: π. Γ.Μ. και π. Θ.Ζ.),
- 5) Άποφασίζει μονομερώς πάνω σε θέματα δογματικά άγνοώντας τόν πανορθόδοξο τρόπο λήψεως αποφάσεων παρομοίας ύψης θεμάτων (π.χ.: δωρεά όργάνων),
- 6) Αυτοδιαφημίζεται για όλα τά καλά της έργα,
- 7) Δημιουργεί έκκλησιολογικό κατακερματισμό, επιτρέποντας άνεξέλεγκτη λειτουργία πλήθους όργανώσεων και σωματείων,
- 8) Χρησιμοποιεί έπικοινωνιολόγους στο μοναδικό χώρο που δεν είναι χρήσιμοι, άφου ή Έκκλησία διδάσκει την έννοια της κοινωνίας εκ του πρωτογενούς τριαδολογικού χαρακτήρα της;

π. Κωνσταντίνος Στρατηγόπουλος